

บทที่ 3

พัฒนาการการควบคุมผู้ต้องโทษโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายไทย

ในบทนี้จะทำการศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการการควบคุมผู้ต้องโทษโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายไทยซึ่งบัญญัติอยู่ในมาตรา 89/2(3) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 25) พ.ศ. 2550 ประกาศอย่างเป็นทางการในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 124 ตอนที่ 53 ก ลงวันที่ วันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2550 โดยมีผลใช้บังคับเมื่อพ้น 30 วันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา คือวันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2550 โดยเริ่มจากหลักการและที่มาของมาตรา 89/2 ในส่วนที่เกี่ยวกับการควบคุมผู้ต้องโทษโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ และที่มาของการกำหนดเงื่อนไขต่างๆในการนำมาตรการดังกล่าวมาใช้จนเป็นหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดให้มีผลบังคับใช้ในปัจจุบัน รวมทั้งแนวทางการกำหนดกฎกระทรวงตามมาตรา 89/2(3)

3.1 หลักการการควบคุมผู้ต้องโทษโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ตามมาตรา 89/2(3) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

3.1.1 แนวคิดและที่มาของการควบคุมผู้ต้องโทษโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์

เหตุผลจำเป็นที่ต้องตราพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 89 ตามบันทึกหลักการและเหตุผล ประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาดังกล่าว คือ โดยสภาพของเรือนจำหรือทัณฑสถานในปัจจุบันมีสภาพแออัดไม่เหมาะสมกับจำนวนของผู้ต้องขังหรือจำคุก ประกอบกับเทคโนโลยีในการควบคุมตัวมีความก้าวหน้าเป็นอันมาก สมควรปรับปรุงวิธีการขังหรือจำคุกเพื่อเป็นการเพิ่มดุลพินิจของศาลในการพิจารณากำหนดวิธีการหรือสถานที่ในการขังหรือจำคุกให้เหมาะสมกับสภาพของผู้ที่ถูกขังหรือจำคุกในแต่ละลักษณะ

แนวคิดของร่างกฎหมายมาจากเหตุผลที่ว่าเรือนจำแออัดไม่เหมาะกับการแก้ไขฟื้นฟู ผู้กระทำความผิดจึงเกิดความจำเป็นที่ต้องการให้มีสถานที่กักขังที่พิเศษสถานที่อื่นนอกจากเรือนจำ เหตุผลเพื่อต้องลดความแออัดของเรือนจำ แต่ก็ไม่ใช่เหตุผลหลักที่กระทรวงยุติธรรมมุ่งแต่เพียงจะระบายนักโทษออกจากเรือนจำเท่านั้น แต่มาตรการตามมาตรา 89/1 และมาตรา 89/2 เป็นแนวคิดการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำซึ่งเป็นมาตรการลงโทษระดับกลางที่จะให้ศาลมีทางเลือกในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดมากขึ้น โดยปัจจุบันศาลมีเพียงสองทางเลือกคือ ไม่ลงโทษจำคุกก็ส่งตัวไปคุมประพฤติ หรือกรณีโทษจำคุกเล็กน้อย ศาลก็เพียงแต่พิพากษารอการลงโทษ ซึ่งบางที่ผู้กระทำความผิดก็ไม่หลบจำ แต่มาตรการลงโทษระดับกลางตามมาตรา 89/1 และมาตรา 89/2 เป็นการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำที่เพิ่มทางเลือกให้ศาลลงโทษโดยใช้ดุลพินิจของศาลในการพิจารณากำหนดวิธีการหรือสถานที่ในการขังหรือจำคุกให้เหมาะสมกับสภาพของผู้ที่ถูกขังหรือจำคุกในแต่ละลักษณะ และยังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดปรับตัวกลับคืนเข้าสู่สังคมได้ดีขึ้น มีโอกาสได้ทำงานหรือฝึกอบรมมากขึ้นโดยมาตรา 89/2(3) เป็นการควบคุมตัวโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ซึ่งสามารถจำกัดการเดินทางและอาณาเขตของผู้นั้นได้¹

นอกจากนี้ หลักการการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดต้องพิจารณาถึงลักษณะของความผิดหรือลักษณะภูมิหลังของผู้กระทำความผิด ถ้าเป็นผู้ร้ายสำคัญหรือเป็นผู้ร้ายที่เป็นอันตรายต่อสังคมจะถูกควบคุมในสถานที่ที่เป็นเรือนจำที่มีความมั่นคงแข็งแรง ปลอดภัยและมีกฎระเบียบที่เข้มงวดเพื่อไม่ให้ก่อความเดือดร้อนแก่สังคมได้ แต่ถ้าหากกรณีผู้กระทำความผิดบางครั้งทำผิดโดยพลั้งพลาด โดยไม่มีสันดานเป็นผู้ร้ายก็ควรได้รับการลดหย่อนผ่อนโทษ นอกจากนั้นแล้วสำหรับบุคคลที่มีจิตใจดีแต่อาจพลั้งพลาดไปก็อาจมีวิธีผ่อนปรนในลักษณะของการควบคุมลงมาอีก ในส่วนของคนบางประเภท เช่น นักศึกษากระทำความผิด เขาควรได้รับโอกาสในการที่จะกลับเข้าสู่สังคมได้ง่ายขึ้นเพราะถ้าหากเขาได้เข้าไปอยู่เรือนจำคลุกคลีกับนักโทษร้ายแรงจะทำให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดี ซึ่งทางเลือกหนึ่งคือ ให้เขาได้มีโอกาสดูแลสัตว์ในสังคมต่อไปและยังคงทำงานหรือเรียนหนังสือต่อไปได้โดยถูกควบคุมตัวที่เข้มงวดมากขึ้นนั่นก็คือ

¹ รายงานการประชุมคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ 1, วันอังคารที่ 13 กุมภาพันธ์ 2550 ณ ห้องประชุมคณะกรรมการ หมายเลข 301 ชั้น 3 อาคารรัฐสภา 2 กรุงเทพมหานคร.

มาตรการที่อยู่กึ่งกลางระหว่างการคุมประพฤติกับเรือนจำ ซึ่งเป็นวิธีการต่างๆ ที่กฎหมายกำหนดไว้ในมาตรา 89/2²

กล่าวโดยสรุป ในการแก้ไขกฎหมายฉบับนี้นั้นเกิดจากการที่มีปัญหาเรื่องสภาพเรือนจำแออัดและเพื่อเพิ่มมาตรการให้เป็นทางเลือกของศาลในการลงโทษ จึงได้มีการเสนอวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 89/1 และมาตรา 89/2 สรุปได้ 3 วิธีการ คือ 1) จำคุกไว้ในสถานที่อื่นนอกจากเรือนจำ 2) การกำหนดให้มีการจำคุกเฉพาะวันที่กำหนด และ 3) การจำคุกโดยวิธีอื่นที่สามารถจำกัดการเดินทางและอาณาเขตของผู้นั้นได้ นอกจากนี้ยังมีเจตนารมณ์ใช้มาตรการดังกล่าวมาใช้แทนการจำคุกด้วย

3.1.2 ร่างกฎหมายการควบคุมผู้ต้องโทษโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์

การควบคุมผู้ต้องโทษโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายไทยบัญญัติอยู่ในมาตรา 89/2(3) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยมีที่มาดังนี้

กระทรวงยุติธรรมได้เสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา(ฉบับที่ ..) พ.ศ. (วิธีการขังหรือจำคุก และการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่เป็นหญิงมีครรภ์) ให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา ก่อนนำเสนอสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาต่อไป โดยกระทรวงยุติธรรมได้เสนอมาตรา 3 แห่งร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่..) พ.ศ. (วิธีการขังหรือจำคุก และการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่เป็นหญิงมีครรภ์) ให้ยกเลิกความในมาตรา 89 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 89 เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น หมายถึงหรือหมายจำคุกต้องจัดการให้เป็นไปตามนั้นในเขตของศาลซึ่งออกหมาย

ในกรณีที่มีเหตุจำเป็น เมื่อพนักงานสอบสวนร้องขอและศาลไต่สวนแล้วศาลอาจสั่งขังผู้ต้องหาไว้ ณ สถานที่ที่พนักงานสอบสวนร้องขอ โดยให้อยู่ในความควบคุมของพนักงานสอบสวนตามกำหนดเวลาที่ศาลเห็นสมควร

² รายงานการประชุมคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ 2, วันจันทร์ที่ 19 กุมภาพันธ์ 2550 ณ ห้องประชุมคณะกรรมการ หมายเลข 311 ชั้น 3 อาคารรัฐสภา 2 กรุงเทพมหานคร.

ในกรณีที่มีเหตุจำเป็น เมื่อศาลเห็นสมควร หรือผู้ที่ถูกขังหรือจำคุก สามีภริยาหรือญาติของผู้นั้น หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้อง พนักงานอัยการ หรือผู้บัญชาการเรือนจำหรือพัศดี ร้องขอต่อศาล ศาลอาจสั่งให้ขัง หรือจำคุกผู้นั้นด้วยวิธีการใดวิธีหนึ่งหรือหลายวิธีดังต่อไปนี้ โดยศาลอาจกำหนดเงื่อนไขตามที่เห็นสมควรด้วยก็ได้

(1) ขัง หรือจำคุกในสถานที่ที่พนักงานสอบสวนร้องขอตามวรรคสอง หรือเรือนจำ โดยกำหนดวันเฉพาะเจาะจงในการขัง หรือจำคุก

(2) ขัง หรือจำคุกในสถานที่อื่นนอกจากสถานที่ที่พนักงานสอบสวนร้องขอตามวรรคสอง หรือเรือนจำ

(3) ขัง หรือจำคุกโดยวิธีอื่นหรือสถานที่อื่นอันควรนอกจาก (1) และ (2) ที่สามารถจำกัดการเดินทางหรืออาณาเขตของผู้นั้นได้”

จากร่างพระราชบัญญัติข้างต้นคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวประกอบกับคำชี้แจงของผู้แทนกระทรวงยุติธรรม (สำนักงานกิจการยุติธรรม และกรมราชทัณฑ์) ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรมและผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุดแล้ว สรุปได้ดังนี้

ประการแรก หลักการของผู้ถูกฝากขังกับผู้ต้องจำคุกต่างกัน เพราะฉะนั้นกรณีร่างมาตรา 89 วรรคสามที่กระทรวงยุติธรรมเสนอมีทั้งเรื่องการขังและจำคุกในวรรคเดียวกันอาจไม่สอดคล้องกับหลักการได้ ซึ่งในกรณีของการขังมีประเด็นต้องพิจารณาว่าการขังมี 2 กรณี คือ การขังระหว่างสอบสวนที่เรียกว่า “ฝากขัง” และการขังที่เป็นโทษ คือ กรณีการเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นกักขังตามมาตรา 24 แห่งประมวลกฎหมายอาญา และการกักขังแทนค่าปรับตามมาตรา 29 แห่งประมวลกฎหมายอาญา กรณีการขังที่เป็นโทษจะออกเป็นหมายกักขัง ส่วนการขังระหว่างสอบสวนจะออกเป็นหมายขัง ทั้งสองกรณีเป็นคนละประเภท “หมายขัง” เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งเป็นกระบวนการในระหว่างการสอบสวน แต่ถ้าเป็นกรณีกักขังจะเรียกว่า “หมายกักขัง” ซึ่งศาลจะต้องมีคำพิพากษาให้กักขังซึ่งเป็นกระบวนการลงโทษ แม้ในประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ไม่ปรากฏคำว่า “หมายกักขัง”ก็ตาม ซึ่งกระบวนการออกหมายกักขังดังกล่าวเป็นการดำเนินการเพื่อรองรับคำพิพากษาของศาล

ในกรณีขังที่เป็นโทษตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งอาจเป็นกรณีของการเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นกักขังและการกักขังแทนค่าปรับเป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติ

เกี่ยวกับการกักขังตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2506 รองรับ โดยกำหนดวิธีปฏิบัติต่อผู้ต้องกักขังไว้เฉพาะ ส่วนหมายขังระหว่างสอบสวนและระหว่างพิจารณาดำเนินการตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ ถือเป็นผู้ต้องขังประเภทหนึ่ง การปฏิบัติจะต่างกัน³ นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า สาระสำคัญของการออกหมายขังกับหมายจำคุกนั้นแตกต่างกัน เพราะหมายขังนั้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันได้กำหนดไว้ให้ใช้เมื่อมีความจำเป็นต้องควบคุมตัวผู้กระทำความผิดเกินกว่าสี่สิบแปดชั่วโมง แต่จะควบคุมตัวไว้ได้มากที่สุดไม่เกินแปดสิบสี่วันตามมาตรา 87 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (แก้ไขใหม่) ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ คือ

1) กรณีที่เป็นคดีที่มีโทษจำคุกเกินกว่าสามปีขึ้นไป หรือเป็นความผิดอาญาร้ายแรง

2) กรณีเป็นที่เชื่อว่าผู้กระทำความผิดอาจไปทำให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลหรือพยานหลักฐานหรือบุคคลที่เป็นพยานหลักฐาน ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อกระบวนการพิจารณา

ส่วนการออกหมายจำคุกจะต้องพิจารณาจากสภาพของการกระทำความผิดและโทษที่กระทำนั้นสมควรได้รับโทษจำคุกหรือไม่ เพียงใด ซึ่งกระบวนการในการดำเนินการจะอยู่ที่เรือนจำ ซึ่งตามกฎหมายว่าด้วยราชทัณฑ์จะมีมาตรการอื่นที่กำหนดให้สามารถนำไปขังไว้ที่อื่นได้ภายใต้เงื่อนไขตามกฎหมายดังกล่าว ดังนั้น การจะให้ปฏิบัติตามกระบวนการอื่นนอกเหนือจากหมายก็ต้องพิจารณาข้อเท็จจริงและสาระสำคัญที่จะอนุญาตให้ใช้กระบวนการนั้นด้วย

กล่าวโดยสรุป จากเหตุผลดังกล่าวที่ประชุมจึงได้ข้อยุติว่าการพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้เห็นว่าควรจะต้องพิจารณาเป็นรายกรณีไปโดยแยกเรื่องการขังกับการจำคุกออกจากกัน เพราะหลักการต่างกัน

ประการที่สอง ในการพิจารณาได้มีการแก้ไขปรับปรุงร่างกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับมาตรา 89/2 ที่สำคัญ ดังนี้

³ รายงานการประชุมฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ครั้งที่ 1/2548 ,วันอังคารที่ 9 พฤศจิกายน 2547 ณ ห้องประชุมเสริม วินิจฉัยกุล สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา กรุงเทพมหานคร, น. 2-4.

“มาตรา 89/2 ในกรณีที่มีเหตุจำเป็น เมื่อศาลเห็นสมควรหรือพนักงานอัยการผู้บัญชาการเรือนจำ หรือเจ้าพนักงานซึ่งมีหน้าที่จัดการตามหมายจำคุกร้องขอ ศาลจะมีคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ ดังต่อไปนี้

(1) ให้จำคุกไว้ในสถานที่อื่นตามที่ศาลเห็นสมควรหรือตามที่บุคคลดังกล่าวร้องขอนอกจากเรือนจำหรือสถานที่ที่กำหนดไว้ในหมายจำคุก

(2) ให้จำคุกจำเลยไว้ในเรือนจำหรือสถานที่ที่กำหนดไว้ในหมายจำคุก เฉพาะวันที่กำหนด

(3) ให้จำคุกโดยวิธีการอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

คำสั่งของศาลตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลกำหนดผู้มีหน้าที่และรับผิดชอบในการดำเนินการตามคำสั่ง และอาจกำหนดเงื่อนไขเพื่อป้องกันการหลบหนีได้ด้วยก็ได้

ก่อนมีคำสั่งตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลไต่สวนและต้องสอบถามผู้เสียหาย เจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องตามหมายจำคุก หรือผู้ซึ่งศาลเห็นว่ามีส่วนเกี่ยวข้องว่ามีข้อคัดค้านประการใดหรือไม่ และในการพิจารณาของศาลให้คำนึงถึงฐานความผิด ความประพฤติของจำเลยหรือผู้ถูกจำคุก สวัสดิภาพและความปลอดภัยของผู้เสียหายและสังคมด้วย

ลักษณะของสถานที่อื่นตามวรรคหนึ่ง (1) ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ในกฎกระทรวงนั้นจะกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือความเสียหายที่จะเกิดขึ้นและวิธีการควบคุมด้วยก็ได้

เมื่อศาลมีคำสั่งตามวรรคหนึ่งแล้ว หากภายหลังผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือมีพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป ให้ศาลมีอำนาจเปลี่ยนแปลงคำสั่งหรือให้ดำเนินการเป็นไปตามหมายจำคุกได้”⁴

“มาตรา 89/3 ความในมาตรา 89/2 มิให้ใช้บังคับกับผู้ซึ่งต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิต และความผิดดังต่อไปนี้

(1) ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร

(2) ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย

⁴ รายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ครั้งที่ 1312-6/2548, วันพุธ ที่ 2 มีนาคม 2548 ณ ห้องประชุมเสริม วินิจชัยกุล สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา กรุงเทพมหานคร, น. 11-12.

(3) ความผิดดังต่อไปนี้ ซึ่งศาลมีคำพิพากษาให้จำคุกไม่ต่ำกว่าสิบปี

(ก) ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน

(ข) ความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลง

(ค) ความผิดเกี่ยวกับเพศ

(ง) ความผิดเกี่ยวกับชีวิต

(จ) ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

(ฉ) ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ”⁵

“มาตรา 89/3 ความในมาตรา 89/2 มิให้ใช้บังคับกับผู้ถูกจำคุกในกรณีดังต่อไปนี้

(1) ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร

(2) ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย

(3) ความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ

(4) ได้รับโทษจำคุกมาแล้วยังไม่เกินกว่ากึ่งหนึ่งของกำหนดโทษตามหมายศาลในขณะนั้น หรือยังไม่เกินกว่าสิบปีในกรณีต้องโทษจำคุกตลอดชีวิต

(5) กรณีอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”⁶

กล่าวโดยสรุป จากการพิจารณาประเด็นต่างๆในที่ประชุมคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวของกระทรวงยุติธรรม จนท้ายที่สุดได้พิจารณาปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว แล้วนำเสนอและผ่านสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาโดยมิได้แก้ไขตัวบทบัญญัติที่สำคัญแต่อย่างใดเพียงแต่แก้ไขในส่วนสาเหตุผลในการออกกฎหมายฉบับนี้เล็กน้อยทำให้มีผลบังคับเป็นกฎหมายปัจจุบัน ดังนี้

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 25) พ.ศ. 2550 ประกาศราชกิจจานุเบกษา ณ วันที่ 30 สิงหาคม พ.ศ. 2550 ดังนี้

⁵ เฟื่องอ้าง, น. 18.

⁶ รายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ครั้งที่ 1313-7/2548, วันพุธ ที่ 9 มีนาคม 2548 ณ ห้องประชุมเสริม วินิจกุล สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา กรุงเทพมหานคร, น. 17-20.

มาตรา 3 ให้ยกเลิกความในมาตรา 89 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2539 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 89 หมายถึงหรือหมายจำกัดจัดการให้เป็นไปตามนั้นในเขตของศาลซึ่งออกหมาย เว้นแต่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น”

มาตรา 4 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 89/1 และมาตรา 89/2 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา 89/1 ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นระหว่างสอบสวนหรือพิจารณา เมื่อพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ผู้บัญชาการเรือนจำ หรือเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่จัดการตามหมายขังร้องขอ หรือเมื่อศาลเห็นสมควร ศาลจะมีคำสั่งให้ซึ่งผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ในสถานที่อื่นตามที่บุคคลดังกล่าวร้องขอ หรือตามที่ศาลเห็นสมควรนอกจากเรือนจำก็ได้ โดยให้อยู่ในความควบคุมของผู้ร้องขอ หรือเจ้าพนักงานตามที่ศาลกำหนด ในกรณีนี้ ศาลจะกำหนดระยะเวลาตามที่ศาลเห็นสมควรก็ได้

ในการพิจารณาเพื่อมีคำสั่งตามวรรคหนึ่ง ศาลจะดำเนินการไต่สวนหรือให้ผู้เสียหายหรือเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องตามหมายขังคัดค้านก่อนมีคำสั่งก็ได้

สถานที่อื่นตามวรรคหนึ่งต้องมีใช้สถานที่ตำรวจ หรือสถานที่ควบคุมผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวน โดยมีลักษณะตามที่กำหนดในกฎกระทรวงซึ่งต้องกำหนดวิธีการควบคุมและมาตรการเพื่อป้องกันการหลบหนี หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นด้วย

เมื่อศาลมีคำสั่งตามวรรคหนึ่งแล้ว หากภายหลังผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ปฏิบัติตามวิธีการ หรือ มาตรการตามวรรคสามหรือพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป ให้ศาลมีอำนาจเปลี่ยนแปลงคำสั่งหรือให้ดำเนินการตามหมายขังได้

มาตรา 89/2 ในกรณีที่มีเหตุจำเป็น เมื่อพนักงานอัยการ ผู้บัญชาการเรือนจำ หรือเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่จัดการตามหมายจำกัดขังร้องขอ หรือเมื่อศาลเห็นสมควร ศาลจะมีคำสั่งให้จำคุกผู้ซึ่งต้องจำกัดตามคำพิพากษาถึงที่สุดที่ได้รับโทษจำคุกมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของกำหนดโทษตามที่ระบุไว้ในหมายศาลที่ออกตามคำพิพากษานั้น หรือไม่น้อยกว่าสิบปี ในกรณีต้องโทษจำคุกเกินสามสิบปีขึ้นไปหรือจำคุกตลอดชีวิต โดยวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ก็ได้

(1) ให้จำคุกไว้ในสถานที่อื่นตามที่บุคคลดังกล่าวร้องขอหรือตามที่ศาลเห็นสมควร นอกจากเรือนจำหรือสถานที่ที่กำหนดไว้ในหมายจำกัด ทั้งนี้ ลักษณะของสถานที่ดังกล่าวให้

เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวงซึ่งต้องกำหนดวิธีการควบคุมและมาตรการเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นด้วย

(2) ให้จำคุกไว้ในเรือนจำหรือสถานที่ที่กำหนดไว้ ในหมายจำคุกหรือสถานที่อื่นตาม

(1) เฉพาะวันที่กำหนดตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

(3) ให้จำคุกโดยวิธีการอื่นที่สามารถจำกัดการเดินทางและอาณาเขตของผู้นั้นได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในการพิจารณาของศาลตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลคำนึงถึงฐานความผิด ความประพฤติ สวัสดิภาพของผู้ซึ่งต้องจำคุก ตลอดจนสวัสดิภาพและความปลอดภัยของผู้เสียหายและสังคมด้วย ทั้งนี้ ให้ศาลดำเนินการไต่สวนหรือสอบถามผู้เสียหาย เจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องตามหมายจำคุก พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในท้องที่นั้น หรือผู้ซึ่งศาลเห็นว่ามีส่วนเกี่ยวข้อง

คำสั่งของศาลตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลกำหนดให้เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่จัดการตามหมายนั้นเป็นผู้มีหน้าที่และรับผิดชอบในการดำเนินการตามคำสั่ง และให้นำความในมาตรา 89/1 วรรคสี่มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

3.2 แนวคิดเงื่อนไขการนำการควบคุมผู้ต้องโทษโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์มาใช้

3.2.1 ประเภทความผิด

ถ้าให้ศาลใช้ดุลพินิจขณะนี้เร็วเกินไป จึงต้องมีเกณฑ์ที่ชัดเจนเพื่อให้ศาลได้มีกรอบในการใช้ดุลพินิจ ซึ่งทำได้ 2 แบบ คือ แบบที่ 1 ให้ประธานศาลฎีกาออกข้อกำหนด แบบที่ 2 ฝ่ายนิติบัญญัติระบุให้ชัดว่าคดีใดไม่ควรใช้การควบคุมผู้ต้องโทษโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ตามมาตรา 89/2(3) อาจเป็นโทษร้ายแรงซึ่งเป็นการพิจารณาจากฐานความผิด เช่น ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคง ยาเสพติด หรือคดีที่มีโทษประหารชีวิต เป็นต้น หรืออาจกำหนดเป็นระยะเวลาจำคุกคือให้พิจารณาจากโทษที่รับมาแล้วก็ได้

เมื่อพิจารณาหลักการการกำหนดห้ามไม่ให้ใช้มาตรการตามร่างมาตรา 89/2 นั้น จะพิจารณาจากฐานความผิด หรือพิจารณาจากโทษที่รับมาแล้ว ตัวบุคคลนั้นจะได้รับการใช้มาตรการนี้หรือไม่ ต้องพิจารณาจากตัวบุคคลนั้นเป็นหลัก ซึ่งในต่างประเทศบางประเทศกำหนดจากระยะเวลาจำคุกที่ได้รับมาแล้ว บางประเทศพิจารณาจากฐานความผิด ซึ่งเป็นหลักการสากลโดยอาจใช้ทั้งสองอย่างประกอบกัน

กรณีความผิดร้ายแรง ควรจะพิจารณาจากความผิดที่มีผลกระทบต่อสังคมเป็นส่วนรวม โดยได้กำหนดความผิดฐานใหญ่ไว้ 3 ฐาน คือ ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคง ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย และความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ รวมถึงกรณีที่ได้รับโทษจำคุกมาแล้วไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งตามหมายศาล แม้จะเป็นความผิดร้ายแรงไม่นำมามาตรการตามมาตรา 89/2 มาใช้ได้ แต่กรณีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษอาจต้องมีการยกเว้นในกรณีของผู้เสพ แต่หลักการมาตรา 89/2 จะใช้ในกรณีที่บุคคลนั้นได้รับโทษจำคุกในเรือนจำมาแล้วระยะหนึ่ง เพราะโดยหลักสากลต้องได้รับโทษมาระยะหนึ่งแล้ว มิฉะนั้น จะกลายเป็นว่าบุคคลนั้นไม่ได้รับโทษอะไรเลย คำพิพากษาก็จะไม่มีความหมาย จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดจากระยะเวลาจำคุกที่ได้รับมาแล้วและเมื่อจะใช้ฐานระยะเวลาที่ได้รับโทษมาแล้วนั้นเป็นกรอบในการใช้อำนาจของศาลการกำหนดไว้ให้รับโทษจำคุกไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งอาจสูงเกินไป หากกำหนดไว้สูงมากมาตรการตามมาตรา 89/2 จะไม่สามารถนำมาใช้ได้จึงควรกำหนดเพียงหนึ่งในสามของโทษที่ได้รับมา⁷

ดังนั้น ที่ประชุมคณะกรรมการส่วนใหญ่เห็นว่ามาตรการตามมาตรา 89/2 ควรจะใช้ภายใต้เงื่อนไขดังนี้

- (1) ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร
- (2) ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย
- (3) ความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ
- (4) ได้รับโทษจำคุกมาแล้วยังไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของกำหนดโทษตามหมายศาลในขณะนั้น หรือยังไม่เกินกว่าสิบปีในกรณีต้องโทษจำคุกตลอดชีวิต⁸

ซึ่งต่อมาที่ประชุมคณะกรรมการส่วนใหญ่พิจารณากรณีที่กำหนดฐานความผิดโดยเห็นควรให้ตัดออก และนำ (4) มาเป็นเงื่อนไขประการเดียว เพราะกรณีฐานความผิดนั้นที่กำหนดไว้เป็นความผิดที่ร้ายแรงศาลมีกรอบในการใช้ดุลพินิจอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องกำหนดไว้เพื่อประกอบดุลพินิจศาลในการพิจารณาอีก อีกทั้งในมาตรา 89/2 วรรคสองกำหนดให้การมีคำสั่งของศาลต้องพิจารณาจากฐานความผิดประกอบด้วย หากศาลเห็นว่าเป็นความผิดร้ายแรงก็ไม่อนุญาตได้อยู่แล้วโดยไม่ต้องกำหนดในกฎหมาย

ส่วนระยะเวลาที่ได้รับโทษจำคุกมาแล้ว ถ้ากำหนดให้รับโทษจำคุกหนึ่งในสามนั้นซึ่งหลักการตามกฎหมายว่าด้วยราชทัณฑ์ ใช้คำว่า“หมายศาลในขณะนั้น” คือหมายจำคุกหลังสุด

⁷ เฟิงอ้าง, น. 4-12.

⁸ เฟิงอ้าง, น.13-16.

เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงโทษโดยการพระราชทานอภัยโทษคณะกรรมการอภัยโทษจะเป็นผู้เสนอให้ศาลออกหมายใหม่และมีการแก้ไขหมายทุกครั้ง แต่ในกรณีอื่น เช่น กรณีการลดโทษ จะไม่มีการแก้ไขหมายจำคุก การลดโทษเป็นเรื่องภายในซึ่งเป็นประโยชน์สำหรับผู้ถูกจำคุกที่จะได้รับการพักโทษ แต่มีใช้การลดอัตราโทษ และโดยหลักการมาตรา 89/3 กำหนดไว้เพื่อประโยชน์แก่ผู้ถูกจำคุก การใช้คำว่า “ในขณะนั้น” จึงจะเป็นประโยชน์ และถ้าดูเจตนารมณ์ของมาตรานี้ที่ต้องการเยียวยาเพื่อประโยชน์ในการกลับเข้าสู่สังคม ซึ่งการอนุญาตให้ใช้มาตรการตามมาตรา 89/2 ต้องมีการพิจารณาหลักเกณฑ์อื่นประกอบด้วยจึงเป็นเพียงเงื่อนไขที่ศาลจะนำมาประกอบการพิจารณาเท่านั้น มิใช่ว่าศาลจะต้องอนุญาตทุกกรณี ถ้ากำหนดจากโทษตามคำพิพากษาแม้จะมีข้อดีว่าเป็นหลักการเดียวกัน แต่โทษประหารชีวิตจะไม่ได้รับประโยชน์ตามมาตรานี้แน่แต่จะมีการกำหนดเพิ่มหรือกรณีโทษจำคุกบางกรณีก็อาจจะไม่ได้รับประโยชน์ตามมาตรานี้ แต่การกำหนดให้ต้องรับโทษจำคุกมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามตามหมายศาลในขณะนั้น ทำให้การกำหนดว่าให้รับโทษมาแล้วหนึ่งในสามเกิดความไม่แน่นอนเพราะหมายศาลมีการปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา ถ้าหากกำหนดจากโทษตามคำพิพากษาซึ่งเป็นคำพิพากษาถึงที่สุดจะชัดเจนกว่า นอกจากนี้วิธีการนั้นจะไปอยู่ที่กรมราชทัณฑ์ทั้งหมด⁹

ส่วนกรณีเมื่อกำหนดให้ผู้ต้องโทษจะใช้มาตรการตามมาตรา 89/2 ได้ต้องรับโทษจำคุกมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของกำหนดโทษตามที่ระบุไว้ในหมายศาลที่ออกตามคำพิพากษานั้นหรือไม่ไม่น้อยกว่าสิบปีในกรณีจำคุกตลอดชีวิตนั้น เมื่อพิจารณาแล้วหากกรณีคำพิพากษานั้นศาลออกหมายในใบแจ้งโทษฉบับแรกว่ามีโทษจำคุกห้าสิบปี หมายความว่า จะต้องได้รับโทษหนึ่งในสามของโทษจำคุกห้าสิบปี ซึ่งจะทำให้ระยะเวลาคุมขังยาวนานกว่าผู้ต้องโทษตลอดชีวิตซึ่งใช้ระยะเวลาจำคุกแค่สิบปีก็สามารถใช้มาตรการนี้ได้ ซึ่งทำให้กรณีผู้ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตกลับได้รับประโยชน์มากกว่าโทษที่มีระยะเวลาทำให้เกิดความลักลั่นกัน แต่ถ้าหากจะกำหนดระยะเวลาที่จะให้ใช้มาตรการดังกล่าวได้ข้างลงโดยเพิ่มระยะที่ได้รับโทษในกรณีผู้ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตแล้วจะไม่สามารถนำมาใช้ได้ในทางปฏิบัติเพราะวัตถุประสงค์ของมาตรานี้เพื่อนำคนที่มีความประพฤติดีออกสู่สังคมด้วย อีกทั้งกรณีผู้ต้องโทษจำคุกสูงถ้ามีการปฏิบัติตามกฎหมายอื่น เช่น การลดโทษตามกฎหมายว่าด้วยราชทัณฑ์ครั้งเดียวจากจำคุกตลอดชีวิตเหลือสิบห้าปี ลดอีกครั้งเหลือสิบสองปีครึ่งซึ่งจะปรับเปลี่ยนตลอด โอกาสที่จะนำมาตรา 89/2 มาใช้จึงมีน้อย

⁹ เพิ่งอ้าง , น. 17-19.

ดังนั้น เมื่อได้หลักเกณฑ์ว่าต้องได้รับโทษมาแล้วหนึ่งในสามและสิบปีเป็นเกณฑ์เพื่อแก้ปัญหาการลักลั่นมิให้บุคคลที่ได้รับโทษจำคุกตลอดชีวิตได้รับประโยชน์มากกว่าบุคคลที่ได้รับโทษที่มีกำหนดเวลา อันเป็นการสอดคล้องกับหลักการทางอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา ซึ่งผู้กระทำความผิดควรจะได้รับโทษมาพอสมควรและได้สัดส่วนกับการกระทำความผิดและโดยที่อัตราโทษที่ปรากฏในหมายจำคุกอาจมีการเปลี่ยนแปลงจากการพระราชทานอภัยโทษตามกฎหมายว่าด้วยราชทัณฑ์ จึงกำหนดให้การจะใช้มาตรการดังกล่าวต้อง ได้รับโทษจำคุกมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของกำหนดโทษตามที่ระบุไว้ในหมายศาลที่ออกตามคำพิพากษา หรือไม่น้อยกว่าสิบปีในกรณีต้องโทษจำคุกเกินกว่าสามสิบปีขึ้นไปหรือจำคุกตลอดชีวิต¹⁰

กล่าวโดยสรุป การนำการควบคุมผู้ต้องโทษโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ตามมาตรา 89/2(3) ได้กำหนดโทษจำคุกขั้นต่ำที่ต้องได้รับมาแล้ว 2 กรณี

กรณีแรก คือ ได้รับโทษจำคุกมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งในสาม สำหรับโทษตามที่ระบุในหมายตามคำพิพากษาถึงที่สุด ซึ่งต้องดูตามคำพิพากษาที่ถึงที่สุดที่ออกครั้งแรกไม่ว่าจะมีการลดโทษกี่ครั้งก็ตาม

กรณีที่สอง คือ ได้รับโทษจำคุกมาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี สำหรับจำคุกเกินสามสิบปีขึ้นไปหรือจำคุกตลอดชีวิต ซึ่งอาจไม่ใช่โทษตามคำพิพากษาถึงที่สุดสามารถใช้ได้กับโทษที่ได้รับล่าสุด

3.2.2 กระบวนการควบคุมการหลบหนี

หลักเกณฑ์และวิธีการการควบคุมผู้ต้องโทษโดยอิเล็กทรอนิกส์ตามมาตรา 89/2(3) ให้กำหนดในกฎกระทรวง ส่วนกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ใช้การควบคุมผู้ต้องโทษโดยอิเล็กทรอนิกส์ให้ศาลกำหนดให้เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ตามหมายนั้นเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการตามคำสั่ง และให้นำความในมาตรา 89/1 วรรคสี่มาใช้บังคับโดยอนุโลมคือ หากภายหลังผู้ต้องโทษไม่ปฏิบัติตามวิธีการหรือมาตรการที่กำหนดไว้ หรือพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป ให้ศาลมีอำนาจเปลี่ยนแปลงคำสั่งหรือให้ดำเนินการตามหมายจำคุกได้

¹⁰ รายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ครั้งที่ 1317-1/2549, วันพุธที่ 18 มกราคม 2549 ณ ห้องประชุมเสริม วินิจฉัยกุล สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา กรุงเทพมหานคร, น. 16-20.

การกำหนดผู้มีหน้าที่รับผิดชอบให้ผู้ต้องโทษที่ใช้การควบคุมผู้ต้องโทษโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ปฏิบัติตามคำสั่งนั้นเดิมพิจารณาว่าอาจกำหนดได้ 3 วิธีคือ อาจกำหนดให้ผู้ขอเป็นผู้รับผิดชอบ หรือจะให้ศาลเป็นผู้กำหนด หรืออาจไประบุไว้ในกฎกระทรวง ซึ่งโดยหลักการแล้วบุคคลใดร้องขอจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในการดูแล แต่ถ้ากำหนดให้ผู้ร้องขอเป็นผู้รับผิดชอบบางกรณีผู้ร้องอาจจะไม่สามารถควบคุมดูแลได้ เช่น หากพนักงานอัยการร้องขอแล้วให้พนักงานอัยการดูแลคงเกิดปัญหาในทางปฏิบัติ จึงให้ศาลเป็นผู้กำหนดเอาจากตัวผู้ร้องขอเองหรือจากเจ้าพนักงานอื่นที่เห็นว่ามีเหมาะสม

ดังนั้น การที่มาตรา 89/2 วรรคท้าย ระบุให้ศาลกำหนดตัวผู้มีหน้าที่และรับผิดชอบในการดำเนินการตามคำสั่งนั้นเพราะหากไปสั่งบุคคลอื่นนอกจากเจ้าหน้าที่ บุคคลนั้นจะต้องยินยอมที่จะปฏิบัติตามคำสั่งศาลโดยเสนอตัวเข้ามาบุคคลนั้นจึงจะมีหน้าที่ หากเขาไม่เสนอตัวเข้ามาโดยหลักศาลไม่สมควรจะไปสั่งบุคคลภายนอก และในกรณีที่ให้บุคคลภายนอกหรือเอกชนเป็นผู้รับผิดชอบยังเกิดปัญหาเรื่องว่าจะถือว่าเป็นเจ้าพนักงานหรือไม่ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาตามมาเรื่องความรับผิดชอบที่ต่างกันระหว่างผู้ที่เป็นเจ้าพนักงานกับไม่ใช่เจ้าพนักงาน และการที่ไม่กำหนดให้เป็นความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรของกรมราชทัณฑ์นั้น เพราะตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ เจ้าหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์จะควบคุมดูแลเฉพาะผู้อยู่ในเรือนจำ ไม่รวมถึงสถานที่อื่น เว้นแต่เป็นกรณีที่ผู้ต้องจำคุกในเรือนจำถูกส่งตัวไปอยู่ ณ สถานที่อื่น เช่น ถูกนำตัวไปรักษาที่โรงพยาบาล กรณีนี้เจ้าหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์จึงจะไปควบคุมตัวให้ แม้โดยหลักการแล้ว ผู้ใดขอผู้นั้นก็จะเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ แต่อาจมีกรณีที่ศาลเห็นสมควรเองจึงได้กำหนดเปิดกว้างให้ศาลสามารถกำหนดตัวผู้มีหน้าที่รับผิดชอบเพื่อดำเนินการตามคำสั่ง เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นในการใช้มาตรการตามมาตรา 89/2 เนื่องจากการการใช้มาตรการตามมาตรา 89/2 อาจเกิดปัญหาในทางปฏิบัติได้เช่น ในการควบคุมผู้ต้องโทษโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์หากมีการออกไปอยู่นอกพื้นที่เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์หรือตำรวจซึ่งเป็นเจ้าพนักงานย่อมมีหน้าที่ แต่การกำหนดไว้เช่นนี้แล้ว จะเห็นได้ว่าไม่ได้หมายถึงแต่เฉพาะเจ้าพนักงานเท่านั้น แต่ยังเปิดช่องให้หมายรวมไปถึงเอกชนด้วย¹¹

¹¹ รายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ครั้งที่ 1318-2/2549 , วันพุธที่ 2 กุมภาพันธ์ 2549 ณ ห้องประชุมเสริม วินิจญ์กุล สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา กรุงเทพมหานคร, น.13-15.

3.2.3 ผู้มีอำนาจร้องขอ

การยกร่างกฎหมายของกระทรวงยุติธรรมนั้นเดิมได้พิจารณาในประเด็นของผู้มีอำนาจร้องขอโดยพิจารณาไว้ 3 ด้าน คือ

- 1) ด้านเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งได้แก่ ศาล พนักงานอัยการ และผู้บัญชาการเรือนจำ
- 2) ด้านราษฎร ซึ่งได้แก่ ผู้ถูกขัง

3) ด้านผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องกับผู้ถูกขัง ซึ่งได้แก่ สามีภริยา หรือญาติของผู้นั้น โดยในส่วนที่เปิดให้ผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องกับสามารถร้องขอนั้น เกิดจากความคิดที่ว่า ตัวผู้ถูกขังเองอาจจะดำเนินการได้ไม่สะดวกจึงควรขยายให้ผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องร้องขอได้ด้วย

โดยหากไม่จำกัดตัวบุคคลที่จะร้องขอเอาไว้ก็จะกลายเป็นว่าตัวบุคคลที่จะมาร้องขอมีกว้างมาก ซึ่งอาจจะมากกว่ากรณีที่จำกัดเอาไว้ และในกรณีที่มีการจำกัดบุคคลเอาไว้ แล้วหากมีบุคคลอื่นนอกเหนือจากนี้ร้องขอเข้ามา กรณีนี้ศาลก็สามารถยกคำร้องได้ทันที โดยไม่ต้องพิจารณาในเนื้อหาอีก แต่ถ้าไม่ระบุบุคคลก่อนศาลจะมีคำสั่งศาลจะต้องพิจารณาเข้าไปในตัวเนื้อหาด้วยว่ามีเหตุสมควรที่จะนำไปขังไว้ในสถานที่อื่นหรือไม่ และต้องการเพิ่มหลักการใหม่เข้ามาโดย ต้องการให้ผู้ต้องโทษนำเสนอข้อเท็จจริงต่อศาลได้ด้วยตนเอง จึงเพิ่มสิทธิของผู้ถูกจำคุกไว้ด้วย แต่เนื่องจากบางครั้งผู้ถูกจำคุกอยู่ในเรือนจำไม่สามารถดำเนินการเองได้ต้องกระทำผ่านพัสดิดังนั้นเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ต้องขังจึงมีการเปิดช่องให้สามีภริยาหรือญาติของผู้นั้น หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้อง สามารถเข้ามาช่วยดำเนินการแทนผู้ต้องขังได้หรือจะดำเนินการผ่านพนักงานอัยการก็ได้ พนักงานอัยการก็จะพิจารณาเหตุผลเฉพาะคดีประกอบกับลักษณะพฤติกรรมของจำเลย ว่า สามารถจะใช้มาตรการอื่นแทนมาตรการที่ใช้อยู่ในปัจจุบันได้หรือไม่

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการยกร่างของกระทรวงยุติธรรมได้นำบุคคลผู้มีสิทธิยื่นคำร้องตามมาตรา 90 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาพิจารณา ซึ่งเป็นเรื่องการแข่งขันโดยผิดกฎหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งไม่ถูกต้องเพราะมาตรา 90 เป็นเรื่องที่บุคคลใดก็ได้ที่เห็นว่าการขังไม่ถูกต้องจึงเข้ามาร้องขอ ซึ่งเป็นคนละหลักการเพราะโดยหลักการของร่างพระราชบัญญัติมาตรา 89/2 นี้เป็นเรื่องที่กระบวนการถูกต้องตามกฎหมายอยู่แล้วจึงควรจำกัดตัวบุคคลที่มาร้องขอ¹²

¹² รายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ครั้งที่ 1310-4/2548 , วันพุธที่ 15 ธันวาคม 2547 ณ ห้องประชุมเสริม วินิจฉัยกุล สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา กรุงเทพมหานคร, 7-9.

กรณีนี้มีสิทธิร้องขอตาม 89/2 นั้นเป็นเรื่องของหมายจำคุกเป็นเรื่องที่ศาลได้พิจารณาพิพากษาว่าเป็นผู้กระทำความผิดและรับโทษแล้ว สมควรที่จะถูกกีดกันออกจากสังคมโดยการออกหมายจำคุก แต่ในกรณีที่ผู้นั้นกระทำความผิดครั้งแรก แล้วนำไปจำคุกปะปนกับพวกอาชญากร ซึ่งทำผิดร้ายแรง ก็อาจจะเกิดปัญหาเรื่องของการสัมผัสเอาสิ่งไม่ดีออกมา ดังนั้น หากเอาไปขังรวมกันไว้ ก็อาจเกิดปัญหาในเรื่องของสภาพจิตใจ ซึ่งในทางปฏิบัติหากจะให้ผู้ถูกจำคุกมีสิทธิร้องขอก็สามารถทำได้แต่หากเขียนไว้ในลักษณะให้สิทธิ จะก่อให้เกิดภาระต่อศาลหรือไม่ หากมีการร้องขอเข้ามาเรื่อยๆซึ่งในปัจจุบัน กฎหมายราชทัณฑ์กำหนดให้ผู้ถูกจำคุกร้องได้ 2 กรณี คือ

- 1) เรื่องของอันตรายต่อสุขภาพร่างกาย และ
- 2) เรื่องเหตุจำเป็นอย่างอื่น

ผู้ถูกจำคุกสามารถร้องขอเข้ามาได้ เพียงแต่กระบวนการไม่ได้เปิดให้ร้องโดยตรงเท่านั้น แต่ถ้าเปิดให้ร้องได้โดยตรง ก็อาจเกิดการร้องแบบไม่สิ้นสุดเรื่องการให้ผู้ถูกจำคุกหรือนักโทษยื่นคำร้องนั้น มีการเสนอให้นำไปเขียนไว้ในกฎหมายราชทัณฑ์ เช่นเดียวกับเรื่องการพักโทษ แต่ที่ประชุมส่วนใหญ่เห็นว่าในเรื่องของการร้องหรือพิจารณาคดี ควรกำหนดอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพราะกฎหมายราชทัณฑ์ที่มีอยู่ในปัจจุบันจะเน้นในเรื่องของการร้องทุกข์ การถวายฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษ ซึ่งหากเขาเป็นผู้ถูกจำคุกแล้ว เขาสามารถร้องทุกข์ถวายฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษได้แต่ลักษณะที่กำลังพิจารณานี้ควรอยู่ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามากกว่า¹³

นอกจากนี้ โดยหลักการแล้วการออกพระราชบัญญัตินี้เป็นเรื่องของนโยบายของรัฐมากกว่า คือ แทนที่จะขังไว้ที่เรือนจำแต่กลับนำมาขังไว้ในสถานที่อื่น ดังนั้นนักโทษระดับไตร่ตรองจะดำเนินการตามมาตรการเหล่านี้ ซึ่งไม่ควรให้ผู้มีส่วนได้เสียเข้ามาเกี่ยวข้องโดยกำหนดให้บุคคลใดก็ได้มาร้องขอตามใจชอบ เหมือนอย่างมาตรา 90 และมีข้อสังเกตว่า หากกำหนดให้ผู้ถูกจำคุกหรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องสามารถร้องขอได้ จะเป็นภาระแก่การทำงานศาลเกินไปจะเกิดปัญหาเรื่องที่ศาลจะไต่สวนไม่ไหว เพราะจะมีการร้องขอเข้ามามากมาย เพราะเป็นที่เชื่อได้ว่านักโทษจะต้องร้องขอในทุกคดีเพราะไม่อยากอยู่ในเรือนจำ และโดยปกติกรณีผู้ถูกจำคุกยื่นคำร้องต่อศาล

¹³ รายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ครั้งที่ 1312-6/2548 ,วันพุธที่ 2 มีนาคม 2548 ณ ห้องประชุมเสริม วินิจชัยกุล สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา กรุงเทพมหานคร,น.12-13.

ได้อยู่แล้วเพราะเป็นคู่กรณี ถ้าจะไม่เขียนไว้โดยปล่อยให้เป็นเรื่องในทางปฏิบัติว่าถ้าเขาไม่ได้รับความสะดวกในระหว่างถูกขังอย่างไร เขาก็ร้องได้อยู่แล้ว โดยไม่ต้องเขียนกำหนดเอาไว้ ไม่เช่นนั้นจะคล้ายกับเป็นการเชิญชวนให้เขามาร้องขอซึ่งศาลจะได้ส่วนไม่ไหว ส่วนกรณีผู้บัญชาการเรือนจำชัดเจนว่า โดยหลักการของการออกกฎหมายต้องการให้มาตรการนี้ช่วยให้ทางกรมราชทัณฑ์สามารถเข้าไปบริหารจัดการนักโทษได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นผู้บัญชาการเรือนจำจึงมีสิทธิร้องขอ¹⁴

กล่าวโดยสรุป ที่ประชุมส่วนใหญ่เห็นควรมีบุคคลอื่น นอกจากผู้บัญชาการเรือนจำที่จะมาร้องขอให้ศาลได้ส่วนได้ แต่ไม่ให้ในส่วนของผู้ถูกจำคุกเองหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือราษฎรร้องขอได้ ดังนั้นจึงเหลือเพียงกรณีศาลเห็นสมควร ผู้บัญชาการเรือนจำหรือพัศดี พนักงานอัยการ เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่จัดการตามหมายจำคุก เท่านั้นที่จะร้องขอได้ นอกจากนั้น ต้องไปอาศัยเงื่อนไขวิธีการของกฎกระทรวงต่อไป

3.2.4 เหตุจำเป็นที่ร้องขอ

เดิมตามร่างกฎหมายของกระทรวงยุติธรรมเสนอให้พิจารณาในหัวข้อ 3.1.2 นั้นมีหลักการให้ใช้ได้กว้างขวางและกำหนดให้ผู้มีสิทธิร้องขอได้หลายฝ่าย คำว่า “เหตุจำเป็น” ตามร่างกฎหมายของกระทรวงยุติธรรมจึงอาจพิจารณาได้ตามผู้ที่มาร้องขอ ซึ่งตามวรรคสองนั้นเมื่อพนักงานสอบสวนร้องขอเห็นได้ชัดว่า ต้องเป็นเหตุเพื่อประโยชน์ในการสอบสวนเพราะให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้มีสิทธิขอแต่เพียงผู้เดียว แต่ตามวรรคสามกำหนดให้บุคคลหลายประเภทเป็นผู้ร้องขอ โดยบุคคลประเภทแรก ได้แก่ ตัวผู้ถูกขังหรือจำคุกเอง ซึ่งการให้บุคคลเหล่านี้เป็นผู้ยื่นคำร้องขออาจจะมาจากเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัยหรือชีวิต ร่างกายของเขาเองโดยตรง ส่วนประเภทที่สอง คือสามีภริยาหรือญาติของผู้นั้นหรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้อง ซึ่งบุคคลเหล่านี้อาจร้องขอเพื่อประโยชน์ของบุคคลประเภทแรก ประเภทที่สาม คือ พนักงานอัยการ ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ที่จะต้องดูแลความปลอดภัยของสังคมหรือผลประโยชน์ส่วนรวม ประเภทสุดท้าย คือ ผู้บัญชาการเรือนจำหรือพัศดี จึงเกิดปัญหาว่า เหตุจำเป็น นี้หมายถึง เหตุจำเป็นของบุคคลใดและเป็นเหตุจำเป็นในเรื่องใดเพราะในทางปฏิบัติที่ผ่านมาจะอ้างเหตุจำเป็นว่า เพื่อจะต้องการทำการ

¹⁴ อ้างแล้ว เิงอรรถที่ 12 , น. 10-11.

สอบสวนเท่านั้น¹⁵ ส่วนกรณีเจ็บป่วยซึ่งเป็นเรื่องสุขภาพอนามัย หรือในเรื่องของความจำเป็นเรื่องอื่นที่เป็นอันตรายร้ายแรงนั้นตามกฎหมายว่าด้วยราชทัณฑ์กำหนดให้สามารถยื่นคำร้องต่อผู้บัญชาการเรือนจำหรือพัศดีได้อยู่แล้วและกฎหมายราชทัณฑ์ยังได้กำหนดเงื่อนไขให้อำนาจพัศดีหรือผู้บัญชาการเรือนจำในการพิจารณาว่าจะคุมขังหรือควบคุมบุคคลใดไว้นอกเรือนจำได้¹⁶

เมื่อพิจารณาถึงหลักการและเหตุผลของการออกกฎหมายแล้วเป็นเรื่องการแก้ไขปัญหาค้นเรือนจำ ดังนั้น คำว่า “เหตุจำเป็น” ไม่ว่าจะเป็นเหตุจำเป็นของตัวผู้ต้องขังเองหรือเหตุจำเป็นของเรือนจำก็สามารถใช้มาตรานี้ได้ เช่น บุคคลที่มีปัญหาด้านสุขภาพ บุคคลที่มีภาระต้องดูแลบุคคลอื่นเป็นพิเศษ บุคคลที่ไม่ได้ชั่วคราวโดยสันดาน การบัญญัติไว้อย่างนี้มีความเหมาะสมแล้วและทิ้งไว้ให้เป็นภาระศาลในการวินิจฉัยเอง เพราะหากไประบุว่าเป็นอะไรบ้างก็จะทำให้ไม่ครอบคลุม ให้เป็นเรื่องเฉพาะเรื่องเฉพาะรายไป ศาลจะเป็นผู้ใช้ดุลพินิจในการให้หรือไม่ให้อย่างไร โดยใช้ดุลพินิจในการพิจารณาเป็นรายคดีไป¹⁷ และให้ศาลใช้ดุลพินิจในการพิจารณาเรื่องความจำเป็นเหมาะสมกว่า ซึ่งคำว่า “เหตุจำเป็น” นั้นเป็นคำที่ใช้อยู่แล้วในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งศาลจะรู้เองว่ากรณีใดเป็นเหตุจำเป็น

นอกจากนี้ เพื่อไม่ให้เป็นการทับซ้อนศาลมากเกินไปในการใช้ดุลพินิจพิจารณาเรื่องความจำเป็นและวิธีการที่เหมาะสมเป็นรายคดีไป จึงต้องมีกระบวนการในการตรวจสอบว่า เขามีความจำเป็นหรือไม่ ไม่เช่นนั้น “ความจำเป็น” ที่บัญญัติไว้อาจจะไม่ใช่ความจำเป็นอีกต่อไป เพราะนักโทษหากต้องการไปอยู่ที่อื่นก็จะมองว่าเป็นความจำเป็นทั้งสิ้น ดังนั้น จึงควรอยู่ในขอบเขตของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการใช้ดุลพินิจว่ามีความจำเป็นหรือไม่และถ้าปล่อยออกไปจะเป็นการรบกวนพยานหรือไม่ เป็นการก่อกวนในชั้นหนึ่งก่อนซึ่งจะเป็นการปิดช่องให้เล็ดลอด คือ ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือผู้บัญชาการเรือนจำพิจารณาในชั้นหนึ่ง การใช้คำว่า “เหตุจำเป็น” จึงเพียงพอแล้ว¹⁸

¹⁵ รายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ครั้งที่ 1308-2/2548, วันพุธ ที่ 3 พฤศจิกายน 2547 ณ ห้องประชุมเสริม วินิจฉัยกุล สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา กรุงเทพมหานคร, น. 5-7.

¹⁶ เพิ่งอ้าง, น. 9.

¹⁷ อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 15 , น. 10-11.

¹⁸ อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 12 , น. 14.

3.2.5 กระบวนการพิจารณา

เมื่อพิจารณาตามร่างกฎหมายของกระทรวงยุติธรรมเสนอให้พิจารณาในหัวข้อ 3.1.2 ในหลักการและเหตุผลในการร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่ประสงค์จะให้มีการไต่สวนในทุกคดี เพราะหากสามารถดำเนินการอย่างเป็นระบบแล้วศาลก็ไม่จำเป็นต้องไต่สวน การให้ศาลไต่สวนจะเป็นภาระแก่ทางศาลมากเกินไป หากปล่อยไว้ศาลก็สามารถใช้ดุลพินิจได้ว่าเรื่องไหนควรไต่สวน ส่วนนี้จะลดหย่อนลงให้เป็นดุลพินิจของศาลในการพิจารณาเป็นรายคดีไป เพราะในบางคดีศาลอาจจะไม่มีความจำเป็นต้องไต่สวนก็ได้ ซึ่งในทางพิจารณาที่ผ่านมาจะมีกรณีที่เป็นคดีเล็กน้อย ซึ่งศาลเห็นว่าไม่มีความจำเป็นต้องไต่สวน ศาลก็อาจสั่งได้เลย ซึ่งเรื่องนี้ก็จะเป็นดุลพินิจของศาลในการพิจารณาว่าถ้าคดีใดเป็นคดียุ่งยาก ศาลก็อาจสั่งไต่สวนได้¹⁹

อย่างไรก็ตาม ถ้าพิจารณาในด้านผู้เสียหายที่ยื่นฟ้องต่อศาลก็ประสงค์จะให้จำเลยถูกลงโทษ แต่เมื่อมีการร้องขอเพื่อเปลี่ยนแปลงวิธีการจำคุกหากไม่มีการสอบถามผู้เสียหายเลยอาจจะไม่เหมาะสม และหากจะกำหนดให้ศาลใช้ดุลพินิจว่า จะสอบถามผู้เสียหายหรือไม่ก็ได้คงไม่เหมาะสมเพราะเป็นการตัดโอกาสของผู้เสียหาย ซึ่ง “ผู้เสียหาย” ในที่นี้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(4) ซึ่งหมายถึง บุคคลผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้ ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 4, 5 และ 6 ดังนั้น จึงอาจหมายถึงญาติของบุคคลนั้นได้ด้วย การควบคุมผู้ต้องโทษโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์เป็นวิธีการจำคุกตามมาตรา 89/2 (3) ซึ่งเป็นวิธีการใหม่ การใช้วิธีการดังกล่าวต้องพิจารณาความเป็นธรรม และสภาพจิตใจของผู้เสียหายด้วย นอกจากนี้ ตามทฤษฎีอาชญากรรม เช่น คดีเกี่ยวกับเพศ ผู้เสียหายถูกกระแทกมาก ในทุกขั้นตอนจึงต้องคำนึงถึงสิทธิของผู้เสียหายด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่มีการลงโทษแล้วแสดงว่าบุคคลนั้นผิด การจะไปจำคุกในสถานที่ไหนอย่างน้อยต้องให้ผู้เสียหายทราบว่าเขามีอัตราเสี่ยงมากน้อยแค่ไหน ซึ่งในขั้นนี้เจตนารมณ์ในการลงโทษจะหนักเบาเพียงใดได้ผ่านไปแล้ว โดยกระบวนการในขั้นนี้ ต้องพิจารณาความปลอดภัยของสังคม และผู้เสียหายเป็นคนแรกที่ต้องคำนึงถึง เพราะเขามีอัตราเสี่ยงสูง เพราะฉะนั้นการบังคับให้ศาลต้องสอบถามผู้เสียหายเหมาะสมแล้ว เพียงแต่ในบางกรณีที่คดีผ่านไปหลายปีแล้วหาตัวผู้เสียหายไม่พบศาลจะดำเนินการอย่างไร หลักการต้องสอบถามผู้เสียหายแต่เมื่อถามไม่ได้เพราะผู้เสียหายไม่อยู่ควรเปิดช่องไว้ โดยบางกรณีตามหาผู้เสียหายไม่ได้ก็อาจให้สอบถามผู้

¹⁹ เฟิงอ้าง, น.10-11.

ที่เกี่ยวข้อง แต่เน้นให้ศาลพิจารณาถึงฐานความผิด ความประพฤติของจำเลยหรือผู้ถูกจำคุก สวัสดิภาพและความปลอดภัยของผู้เสียหายและสังคมเป็นหลัก²⁰

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ที่ประชุมคณะกรรมการร่างพระราชบัญญัติส่วนใหญ่เห็นควรให้ การพิจารณาในการสั่งให้ใช้การควบคุมผู้ต้องโทษโดยอิเล็กทรอนิกส์ต้องมีการไต่สวนหรือสอบถาม ผู้เสียหายหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเรื่องนี้ต้องพิจารณาให้รอบด้านเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยของ ผู้เสียหายและสังคมด้วย และเป็นมาตรการใหม่หากไม่มีการไต่สวนให้รอบด้านอาจเกิดความไม่ ยุติธรรมได้ จึงต้องฟังความเห็นของของหลายฝ่ายเช่น คู่ความทั้ง 2 ฝ่าย พนักงานอัยการ ผู้ บัญชาการเรือนจำ โดยให้อยู่ในดุลพินิจของศาลที่ต้องคำนึงถึงฐานความผิด ความประพฤติของ จำเลยหรือผู้ถูกจำคุก สวัสดิภาพและความปลอดภัยของผู้เสียหายและสังคม เป็นหลัก ประกอบด้วย หรืออย่างน้อยที่สุดต้องสอบถามพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจถึงประวัติ อาชญากรรมของผู้ต้องจำคุกนั้น ถ้ากำหนดไว้เป็นเงื่อนไขว่าศาลจะถามหรือไม่ก็ได้จึงอาจไม่ ถูกต้องจึงกำหนดเป็นบทบังคับให้ศาลต้องไต่สวนหรือสอบถามผู้เสียหาย เจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้อง ตามหมายจำคุก พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในท้องที่นั้น หรือผู้ซึ่งศาลเห็นว่ามีส่วนเกี่ยวข้อง

3.3 หลักเกณฑ์การควบคุมผู้ต้องโทษโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ตามมาตรา 89/2(3) แห่ง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

การควบคุมผู้ต้องโทษโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic monitoring) เป็น ทางเลือกให้ศาลใช้โดยไม่ต้องใช้เรือนจำเป็นสถานที่ในการควบคุมซึ่งเป็นการบริหารกระบวนการ ลงโทษที่เพิ่มประสิทธิภาพและยังคงรักษาความปลอดภัยให้กับสังคม ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญาของไทย ได้กำหนดไว้ในมาตรา 89/2 (3) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา

มาตรา 89/2 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“ในกรณีที่มีเหตุจำเป็น เมื่อพนักงานอัยการ ผู้บัญชาการเรือนจำ หรือเจ้าพนักงานผู้มี หน้าที่จัดการตามหมายจำคุกร้องขอ หรือเมื่อศาลเห็นสมควร ศาลจะมีคำสั่งให้จำคุกตามคำ พินิจพิจารณาถึงที่สุดที่ได้รับจำคุกมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของกำหนดโทษตามที่ระบุไว้ในหมาย ศาลที่ออกตามคำพิพากษานั้น หรือไม่น้อยกว่าสิบปีในกรณีต้องโทษจำคุกเกินสามสิบปีขึ้นไปหรือ จำคุกตลอดชีวิต โดยวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ก็ได้

²⁰ อ้างแล้ว เิงอรรถที่ 13 , น.16-18.

(3) ให้จำคุกโดยวิธีการอื่นที่สามารถจำกัดการเดินทางและอาณาเขตของผู้นั้นได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในการพิจารณาของศาลตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลคำนึงถึงฐานความผิด ความประพฤติ สวัสดิภาพของผู้ซึ่งต้องถูกจำคุก ตลอดจนสวัสดิภาพและความปลอดภัยของผู้เสียหายและสังคมด้วย ทั้งนี้ให้ศาลดำเนินการไต่สวนหรือสอบถามผู้เสียหาย เจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องตามหมายจำคุก พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในท้องที่นั้น หรือผู้ซึ่งศาลเห็นว่ามีส่วนเกี่ยวข้อง

คำสั่งของศาลตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลกำหนดให้เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่จัดการตามหมายนั้น เป็นผู้ที่มีหน้าที่และรับผิดชอบในการดำเนินการตามคำสั่ง และให้นำความในมาตรา 89/1 วรรคสี่มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา 89/1 วรรคสี่ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“เมื่อศาลมีคำสั่งตามวรรคหนึ่งแล้ว หากภายหลังผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ปฏิบัติตามวิธีการ หรือมาตรการตามวรรคสามหรือพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป ให้ศาลมีอำนาจเปลี่ยนแปลงคำสั่งหรือให้ดำเนินการตามหมายข้างได้”

3.3.1 หลักเกณฑ์การนำมาตรการการควบคุมผู้ต้องโทษโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์มาใช้

จากบทบัญญัติของกฎหมายข้างต้นทำให้ได้หลักเกณฑ์การควบคุมผู้ต้องโทษโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic monitoring) ของกฎหมายไทย ดังนี้

ประเภทของผู้ต้องโทษ

1) ผู้ต้องโทษต้องเป็นผู้ได้รับคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกและต้องได้รับการจำคุกในเรือนจำมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของโทษจำคุกที่ได้ระบุไว้ในหมายศาลที่ออกตามคำพิพากษานั้น หรือ

2) ผู้ต้องโทษต้องเป็นผู้ได้โทษตามคำพิพากษาให้จำคุกและต้องได้รับการจำคุกในเรือนจำมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปี ในกรณีต้องโทษจำคุกเกินสามสิบปีขึ้นไปหรือโทษจำคุกตลอดชีวิต
ผู้มีอำนาจร้องขอตามกฎหมาย

พนักงานอัยการ ผู้บัญชาการเรือนจำ หรือเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่จัดการตามหมายจำคุกเป็นผู้มีอำนาจร้องขอต่อศาล เพื่อให้ผู้ต้องโทษใช้การควบคุมผู้ต้องโทษโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ได้ในกรณีที่มีเหตุจำเป็น นอกจากนั้นแม้ไม่มีผู้มีอำนาจตามกฎหมายร้องขอให้ใช้ก็ตาม แต่เมื่อศาลเห็นสมควร ศาลอาจสั่งให้ใช้การควบคุมผู้ต้องโทษโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์โดยไม่ต้องมีการร้องขอ

3.3.2 กระบวนการพิจารณาในการสั่งให้ใช้การควบคุมผู้ต้องโทษโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์

1) มีเหตุจำเป็น ซึ่งอาจเป็นความจำเป็นของสถานที่หรือความจำเป็นของผู้ต้องโทษที่จะต้องถูกจำคุกโดยวิธีการอื่น

2) ผู้ร้องขอ ได้แก่ พนักงานอัยการ ผู้บัญชาการเรือนจำ หรือเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่จัดการตามหมายจำคุก หรือหากไม่มีผู้ร้องขอ ศาลอาจเห็นสมควรสั่งเองได้

3) ผู้ที่จะได้รับการจำคุกโดยวิธีการอื่น ต้องเป็นผู้ต้องโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของโทษที่กำหนดไว้ในคำพิพากษา หรือได้รับโทษจำคุกมาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี สำหรับจำคุกเกินสามสิบปีขึ้นไปหรือจำคุกตลอดชีวิต ซึ่งอาจไม่ใช่โทษตามคำพิพากษาถึงที่สุดสามารถใช้ได้กับโทษที่ได้รับล่าสุด

4) ในการพิจารณาของศาลที่จะส่งอนุญาตให้นำการควบคุมผู้ต้องโทษโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์มาใช้กับผู้ต้องโทษจะต้องมีข้อพิจารณาตามที่ระบุไว้ในมาตรา 89/2 วรรคสาม โดยศาลต้องคำนึงถึงฐานความผิด ความประพฤติ สวัสดิภาพของผู้ซึ่งต้องถูกจำคุก ตลอดจนสวัสดิภาพและความปลอดภัยของผู้เสียหายและสังคมด้วย โดยให้ศาลดำเนินการไต่สวนหรือสอบถามผู้เสียหาย เจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องตามหมายจำคุก พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในท้องที่นั้น หรือผู้ซึ่งศาลเห็นว่ามีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อทราบข้อมูลดังกล่าวแล้วสั่งการก็ได้

5) เมื่อศาลได้พิจารณาแล้ว ศาลมีอำนาจสั่งให้จำคุกโดยวิธีการอื่นที่สามารถจำกัดการเดินทางและอาณาเขตของผู้นั้นได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ตามมาตรา 89/2 (3) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งก็คือคำสั่งให้ใช้มาตรการการควบคุมผู้ต้องโทษโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์

3.3.3 กระบวนการหลังจากการนำการควบคุมผู้ต้องโทษโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์มาใช้

เมื่อศาลได้พิจารณาแล้วและได้สั่งให้ใช้การควบคุมผู้ต้องโทษโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ ศาลต้องกำหนดให้เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่จัดการตามหมายนั้น เป็นผู้มีหน้าที่และรับผิดชอบในการดำเนินการควบคุมผู้ต้องโทษโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ให้เป็นไปตามคำสั่งและหากภายหลังผู้ต้องโทษไม่ปฏิบัติตามวิธีการหรือมาตรการ กล่าวคือ ผ่าฝืนข้อกำหนดของการควบคุมผู้ต้องโทษโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ที่ได้กำหนดไว้ หรือมีพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป ภายหลังจากที่ศาลมีคำสั่งให้ใช้ กรณีดังกล่าวศาลมีอำนาจเปลี่ยนแปลงคำสั่งที่ให้ใช้การควบคุม

ผู้ต้องโทษโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ในทางที่ผ่อนคลายหรือเข้มงวดขึ้นได้ หรือให้ดำเนินการตามหมายจำคุกโดยให้ผู้ต้องโทษกลับไปรับโทษจำคุกในเรือนจำได้เช่นเดียวกับหลักในการบังคับหมายซึ่งตามมาตรา 89/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

3.4 แนวทางการกำหนดกฎกระทรวงตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญามาตรา 89/2(3)

เนื่องจากการจำคุกโดยวิธีการอื่นที่สามารถจำกัดการเดินทางและอาณาเขตตามมาตรา 89/2(3) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ผู้วิจัยจึงมีแนวทางร่างกำหนดกฎกระทรวงซึ่งยังไม่เป็นกฎหมาย เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการที่ใช้ในการจำกัดการเดินทางและอาณาเขตสำหรับเป็นแนวทางต่อไป ดังนี้

3.4.1 การกำหนดคำนิยาม

ข้อ 1 ของร่างกฎกระทรวงควรกำหนดคำนิยามที่เกี่ยวกับการควบคุมผู้ต้องโทษโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ที่จะใช้ในกฎกระทรวง ดังนี้

“การจำกัดการเดินทางและอาณาเขต” หมายความว่ารวมถึง การจำกัดการเดินทางและอาณาเขตและการห้ามออกนอกเคหสถานหรือสถานที่ในช่วงเวลาที่กำหนดโดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรือการจำคุกโดยวิธีการอื่นใดที่สามารถจำกัดการเดินทางและอาณาเขตของผู้นั้นตามที่ศาลเห็นสมควร”

เป็นกรณียกคำว่า “การจำกัดการเดินทางและอาณาเขต” โดยเน้นหลักการในการจำคุกโดยวิธีการอื่น ตามมาตรา 89/2(3) ²¹

²¹ รายงานการประชุมคณะอนุกรรมการออกกฎหมายลำดับรองเพื่อบังคับการตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา(ฉบับที่ 25)พ.ศ.2550 ครั้งที่ 6/2551, วันพุธที่ 13 สิงหาคม พ.ศ. 2551 ณ ห้องประชุมกระทรวงยุติธรรม ชั้น 19 อาคารกระทรวงยุติธรรม กรุงเทพมหานคร, น. 3-4.

“อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์” หมายความว่า

1) เครื่องอุปกรณ์รับส่งสัญญาณอิเล็กทรอนิกส์ หรือเครื่องมือใดๆที่ใช้ติดตามตัวหรือสวมใส่ข้อมือ ข้อเท้าหรืออวัยวะส่วนอื่นใดของผู้ถูกจำกัด รวมทั้งศูนย์กลางในการประมวลผลข้อมูล หรือ

2) ระบบอิเล็กทรอนิกส์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางและอาณาเขตของผู้ถูกจำกัดตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมประกาศกำหนด

เนื่องจากปัจจุบันเทคโนโลยีมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว จึงได้กำหนดเพื่อรองรับระบบเทคโนโลยีในอนาคตที่จะสามารถนำมาใช้ในการควบคุมตัวได้

“เจ้าพนักงาน” หมายความว่า พนักงานอัยการ ผู้บัญชาการเรือนจำ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจจัดการตามหมายจำคุก

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามกฎหมายกระทรวงนี้

“ผู้ถูกจำกัด” หมายความว่า ผู้ซึ่งศาลสั่งให้จำคุกโดยวิธีการอื่นที่สามารถจำกัดการเดินทางและอาณาเขตของผู้นั้น ตามมาตรา 89/2(3) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

3.4.2 บทบัญญัติที่ให้อำนาจ

“ข้อ 2 กฎกระทรวงฉบับนี้ให้ใช้บังคับในกรณีการจำคุกโดยวิธีการอื่นที่สามารถจำกัดการเดินทางและอาณาเขตตามมาตรา 89/2(3) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา”

3.4.3 การกำหนดเหตุจำเป็นเพื่อยื่นคำร้องต่อศาล

ข้อ 3 ของร่างกฎกระทรวงควรกำหนดกรณีตัวอย่างของเหตุจำเป็นเพื่อใช้ประกอบดุลพินิจของเจ้าพนักงาน ดังนี้

“ข้อ 3 กรณีที่จะมีการร้องขอหรือพิจารณาให้นำวิธีการจำกัดการเดินทางและอาณาเขตมาใช้ตามมาตรา 89/2(3) ให้เจ้าพนักงานคำนึงถึงเหตุจำเป็น ซึ่งหมายความรวมถึงเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- 1) ผู้ซึ่งต้องจำคุกจะถึงอันตรายแก่ชีวิตถ้าต้องจำคุก
- 2) ผู้ซึ่งต้องจำคุกจำเป็นต้องเลี้ยงดูบิดา มารดา หรือบุตรซึ่งพึ่งตนเองมิได้และขาดผู้อุปการะ
- 3) ผู้ซึ่งต้องจำคุกเจ็บป่วยและต้องได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่อง”

คำว่า “เหตุจำเป็น” นั้นได้มีการพิจารณาในชั้นกฎหมาย โดยหลักการกำหนดไว้เพื่อเปิดกว้างไว้ในกฎหมายหลัก ให้ศาลใช้ดุลพินิจพิจารณาในการอนุญาตนำมาตรการตามมาตรา 89/2(3) มาใช้ การกำหนดเหตุจำเป็นไว้ 3 กรณีนั้นไม่ได้เป็นการบังคับให้ต้องพิจารณาเฉพาะเหตุจำเป็นดังกล่าว เพียงแต่กำหนดไว้ให้เป็นข้อควรคำนึงสำหรับเจ้าพนักงานในการยื่นคำร้องเพื่อประกอบการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานเท่านั้น²²

3.4.4 การดำเนินการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้พิจารณามีคำสั่ง

ข้อ 4 ของร่างกฎกระทรวงควรกำหนดการดำเนินการยื่นคำร้องต่อศาล โดยในการร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้จำคุกโดยวิธีการอื่น ควรกำหนดให้เจ้าพนักงานผู้ร้องขออาจยื่นแนวทางปฏิบัติ เงื่อนไข หรือแผนดำเนินการประกอบการพิจารณาด้วยก็ได้

เพื่อสร้างระบบให้มีการจัดทำแผนเช่นเดียวกับเงื่อนไขการคุมประพฤติ ซึ่งอาจรวมถึงวิธีการ ระยะเวลา และเงื่อนไข โดยอาจกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทำความเข้าใจกับผู้ถูกจำกัดก่อนเสนอพร้อมคำร้องเพื่อให้ศาลพิจารณามีคำสั่ง หรือให้ศาลมีคำสั่งเองในกรณีที่ไม่มีแผนประกอบคำร้อง เพื่อจะได้ไม่ต้องกำหนดเงื่อนไขต่างๆไว้โดยละเอียดในกฎกระทรวง

ดังนั้นจึงควรกำหนดร่างกฎกระทรวง ดังนี้

“ข้อ 4 ในการร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้จำคุกโดยวิธีการอื่น ผู้ร้องขออาจยื่นแนวทางปฏิบัติ เงื่อนไข และแผนการดำเนินการประกอบการพิจารณาด้วยก็ได้”²³

²² เฟิงอ๋าง, น. 4.

²³ อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 21, น. 8.

3.4.5 วิธีการที่สามารถจำกัดการเดินทางและอาณาเขต

“ข้อ 5 ศาลอาจมีคำสั่งให้จำคุกโดยวิธีการอื่นที่สามารถจำกัดการเดินทางและอาณาเขตของผู้ถูกจำกัดโดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และให้รวมถึงวิธีการอย่างใด ๆ ดังต่อไปนี้

- 1) ห้ามออกนอกเคหะสถานหรือสถานที่ในช่วงเวลาที่กำหนด
- 2) กำหนดให้รายงานตัวภายในระยะเวลาและสถานที่ที่กำหนด
- 3) โดยวิธีการอื่นใดที่ศาลเห็นสมควร

คำสั่งของศาลตามวรรคหนึ่งจะต้องมีระยะเวลาในการจำกัดการเดินทางและอาณาเขตไม่น้อยกว่า 12 ชั่วโมงติดต่อกันในแต่ละวัน เว้นแต่ศาลจะพิจารณาเป็นอย่างอื่น”

การกำหนดให้รายงานตัวภายในระยะเวลาและสถานที่ที่กำหนดแต่เพียงอย่างเดียว นั้น อาจไม่ใช่การจำกัดการเดินทางและอาณาเขตและไม่แตกต่างจากการคุมประพฤติ แต่การกำหนดวิธีการต่างๆ ไว้ดังกล่าวเป็นการกำหนดให้การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เป็นมาตรการหลักในการจำกัดการเดินทางและอาณาเขต และให้การห้ามออกนอกเคหะสถานหรือสถานที่ในช่วงเวลาที่กำหนดและการกำหนดให้รายงานตัวภายในระยะเวลาและสถานที่ที่กำหนดเป็นมาตรการเสริม โดยศาลอาจสั่งใช้วิธีการที่สามารถจำกัดการเดินทางและอาณาเขตหลายวิธีการผสมผสานกันได้มากกว่า 1 วิธีการ ซึ่งในต่างประเทศก็ใช้มาตรการควบคุมผู้ต้องโทษโดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ควบคู่ไปกับวิธีการดังกล่าว นอกจากนี้ ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีได้กำหนดให้วิธีการดังกล่าวเป็นวิธีการอื่นในการจำคุก ดังนั้น จึงต้องเปิดกว้างให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจสั่งใช้วิธีอื่นที่ใช้ในการจำกัดการเดินทางและอาณาเขตที่จะมีในอนาคตนอกจากวิธีการดังกล่าว²⁴

นอกจากนี้ การกำหนดให้ต้องมีระยะเวลาในการจำกัดการเดินทางและอาณาเขตไม่น้อยกว่า 12 ชั่วโมงติดต่อกันในแต่ละวันนั้น แม้อาจเป็นการไปจำกัดดุลพินิจของศาลและเป็นการกำหนดเงื่อนไขที่เพิ่มมากขึ้นแต่เป็นการสร้างหลักประกันความปลอดภัยให้แก่ประชาชน²⁵

²⁴ อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 21, น. 3-4.

²⁵ อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 21, น. 6.

3.4.6 การตรวจสอบและป้องกันการหลบหนี

“ข้อ 6 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบตามสมควรเพื่อมิให้บุคคลใดดัดแปลง ทำให้เสียหาย ทำลาย เคลื่อนย้ายหรือถอดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ไม่ว่าด้วยกรณีใดๆ เพื่อมิให้มีค่าบังคับตามคำสั่งศาล

ในกรณีมีเหตุตามวรรคหนึ่ง หรือเหตุอื่นใดที่ทำให้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ชำรุดเสียหายหรือไม่สามารถบังคับได้ตามคำสั่งศาล ให้พนักงานเจ้าหน้าที่และผู้ถูกจำกัดรายงานต่อเจ้าพนักงานทราบโดยเร็ว”

การห้ามมิให้บุคคลใดดัดแปลง ทำให้เสียหาย ทำลาย เคลื่อนย้ายหรือถอดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์สามารถแยกออกได้เป็น 2 กรณี ได้แก่กรณีผู้ถูกจำกัดยินยอมให้บุคคลอื่นดำเนินการหรือผู้ถูกจำกัดดำเนินการเองเพื่อมิให้มีการบังคับตามคำสั่งศาลและกรณีบุคคลอื่นดำเนินการโดยผู้ถูกจำกัดไม่ยินยอม ได้กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่รายงานต่อเจ้าพนักงานเพราะมีหน้าที่ตรวจสอบอยู่แล้ว ส่วนการกำหนดให้ผู้ถูกจำกัดมีหน้าที่รายงานต่อเจ้าพนักงานไม่ว่าจะเป็นผู้ยินยอมให้มีการดัดแปลง ทำให้เสียหาย ทำลาย เคลื่อนย้ายหรือถอดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรือไม่ เพราะเป็นอุปกรณ์ที่ติดอยู่กับตัวผู้ถูกจำกัดจึงเป็นเหมือนการกำหนดให้มีหน้าที่ต้องดูแลอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ของตน

3.4.7 เรื่องค่าธรรมเนียม

“ข้อ 7 ผู้ถูกจำกัดจะต้องชำระค่าธรรมเนียม และวางเงินประกันในการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ตามอัตราที่ระเบียบกระทรวงยุติธรรมกำหนด”

กรณีที่ศาลเห็นว่าผู้ต้องจำคุกเป็นบุคคลยากจน ศาลจะยกเว้นค่าธรรมเนียมในส่วนนี้หรือสั่งให้กองทุนยุติธรรมจ่ายค่าธรรมเนียมดังกล่าวไม่ได้ แต่หากมีการยื่นคำร้องขึ้นมา คณะกรรมการกองทุนยุติธรรมจะเป็นผู้พิจารณาว่าควรอนุมัติกรณีดังกล่าวหรือไม่²⁶

²⁶ รายงานการประชุมคณะอนุกรรมการออกกฎหมายลำดับรองเพื่อบังคับการตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา(ฉบับที่ 25)พ.ศ.2550, ครั้งที่ 5/2551, วันพุธที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 ณ ห้องประชุมกระทรวงยุติธรรม ชั้น 19 อาคารกระทรวงยุติธรรม กรุงเทพมหานคร , น. 7.

3.4.8 อำนาจและหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่

“ข้อ 8 เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามกฎกระทรวงนี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- 1) ตรวจสอบข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ ในกรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้ถูกจำกัดฝ่าฝืนเงื่อนไข หรือสอบถามบุคคลที่อยู่ในที่นั้นๆ เพื่อรวบรวมข้อมูลหรือหลักฐานเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ อุปนิสัย และความประพฤติของผู้ถูกจำกัด
- 2) รายงานข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม อันเป็นเหตุควรแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งจำคุกโดยวิธีการอื่นที่สามารถจำกัดการเดินทางและอาณาเขตแก่เจ้าพนักงานทราบเพื่อดำเนินการต่อไป
- 3) เรียกผู้ถูกจำกัดมาสอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือตามที่พนักงานเจ้าหน้าที่เห็นสมควรในเรื่องความประพฤติและการประกอบอาชีพ
- 4) ตรวจสอบการดำเนินการตามแนวทางปฏิบัติ เงื่อนไข และแผนการดำเนินการที่ศาลให้ความเห็นชอบตามข้อ 4”

อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่นั้นจำเป็นต้องกำหนดไว้เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถทำงานได้ และในคำนิยาม “พนักงานเจ้าหน้าที่” มีความหมายรวมถึง “เจ้าพนักงาน” ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมด้วย

การกำหนดให้ข้อ 8 (1) พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจรวบรวมข้อมูลหรือหลักฐานเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ อุปนิสัย และความประพฤติของผู้ถูกจำกัดนั้น เนื่องจากข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ถูกจำกัด จึงกำหนดให้รวบรวมข้อมูลดังกล่าวในกรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้ถูกจำกัดฝ่าฝืนเงื่อนไข ส่วนข้อ 8 (3) เป็นการกำหนดเพื่ออุดช่องว่างในการดำเนินการกรณีศาลมีคำสั่งให้จำคุกโดยวิธีการอื่นประกอบเงื่อนไขให้รายงานตัวภายในระยะเวลาและสถานที่ที่กำหนด จึงจำเป็นต้องกำหนดเป็นหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ให้มีอำนาจเรียกผู้ถูกจำกัดมาสอบถาม²⁷

²⁷ อ้างแล้ว เิงอรรถที่ 21, น. 7-8.

3.4.9 อำนาจการออกกระเปียบกระทรวงยุติธรรมของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

“ข้อ 9 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมมีอำนาจออกกระเปียบหรือประกาศกระทรวงยุติธรรม เพื่อกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ การกำหนดและการคืนเงินประกัน เงื่อนไขอื่นใด และหน่วยงานที่รับผิดชอบเพื่อให้การดำเนินการตามกฎหมายกระทรวงนี้เป็นไปโดยมีประสิทธิภาพ”

เห็นควรกำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมมีอำนาจออกกระเปียบกระทรวงยุติธรรมเกี่ยวกับศูนย์ควบคุม หรือบทบาทในการดำเนินการต่างๆของศูนย์ควบคุม และเนื่องจากในปัจจุบันยังไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบศูนย์ควบคุมดังกล่าวโดยตรง จึงอาจกำหนดให้เป็น “หน่วยงานที่รับผิดชอบ”²⁸

²⁸ เพิ่งอ้าง , น. 9.